

आ.व.०८०/०८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम ।

प्रमुख अतिथी ज्यू,
विशेष अतिथी ज्यू,
उपस्थिति सम्पूर्ण अतिथी ज्यूहरु,
नगरकार्यपालिकाका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरु,
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू,
नगर सभाका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरु ,
विषयगत शाखा प्रमुख ज्यूहरु,
नगरपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारी ज्यूहरु,
विभिन्न संचार माध्यमका पत्रकार साथीहरु
हाम्रो आमन्त्रणलाई स्वीकार गरि उपस्थित हुनुभएका सम्पूर्णमा नमस्कार,

नेपालको संविधान, वर्तमान पन्च वर्षीय योजना, नेपाल सरकार क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम, स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट दिग्दर्शन २०७४ (परिमार्जन सहित) केन्द्र सरकार , प्रदेश सरकार तथा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको बजेट सिलिड तथा मार्गदर्शन, स्थानीय निकाय श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०६९, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, मध्यकालिन खर्च संरचना , राजस्व सुधार योजना लगायत विभिन्न नीति निर्देशन एवं मार्गदर्शन, नगरपालिका भित्रका नागरिकहरुको आवश्यकता, र जन चाहाना अनुरूप संस्थागत आवश्यकतालाई मध्यनर गर्दै वस्ती , वडास्तर हुँदै विभिन्न विषयगत समितिहरुको आवश्यक सुझाव अनुसार चन्दननाथ नगरपालिकाले आ.व ०८०।०८१ को लागि यो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको छु ।

चन्दननाथ नगरपालिकाले आगामी दिनहरुमा विकास निर्माण प्रक्रिया अगाडि वढाउनका निम्ती निम्नानुसारका नीति तथा कार्यक्रम अघि सारेको छ ।

मूलभूत नीति तथा कार्यक्रम

- ✓ विकासका निर्माणका सबै कार्यहरूलाई परिणाममुखी र नतिजामा आधारित (Result based) विकास गर्ने परिपाटी अबलम्बन गरिनेछ ।
- ✓ न्यूनतम स्वास्थ्य आवश्यकतालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखि वढी भन्दा वढी जनतालाई प्रत्यक्ष लाभ हुने गरी १५ शैयाको आयुर्वेद अस्पताल निर्माण गर्ने कार्य प्रक्रिया अगाडि वढाई आयुर्वेदिक चिकित्सा लाई वढावा दिईने छ ।
- ✓ लागु पदार्थ दुव्र्यसनी तथा कुलतमा फसेका व्यक्तिको जीवन रक्षाका लागि जिल्लामा रहेका अन्य पालिकाहरू तथा सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी सुधार गृह स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।
- ✓ नगरपालिका क्षेत्र भित्रका रहेका महत्वपूर्ण पुरातात्वीक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण तथा सम्बर्धन गर्ने अभिलेख राखे,मर्मत गर्ने, संरक्षणमा स्थानीयको संलग्नता अभिवृद्धी गर्दै लगिनेछ ।
- ✓ सकारात्मक सोचका साथ समृद्धिको दुरदृष्टी तय गरी योजनावद्ध विकासको नीति लिइने छ ।
- ✓ नगरक्षेत्र भित्र हुने अपराधीक कार्यहरूको निगरानी गर्न नगरक्षेत्रका मुख्य स्थानहरूमा सि.सि. टि.भी. क्यामरा जडान गरिने छ ।
- ✓ नगरक्षेत्रको शान्ति सुरक्षा तथा बजार व्यवस्थापन फोहोरमैला व्यवस्थापन लगायतका जनसरोकारका विषयलाई मध्यनगर गर्दै नगर प्रहरीको व्यवस्था गरि यसै आ.व. बाट कार्यन्वयनमा ल्याईनेछ ।
- ✓ जुम्लामा रगत आवश्यकता पर्ने बिरामीहरूका लागि अन्य गाँउपालिका तथा सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय गरी (ब्लड बैंक) Blood Bank रक्त केन्द्रको स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ✓ चन्दननाथ आँखा अस्पतालको स्तर बृद्धि गरिनेछ ।

- ✓ नगरपालिकाको नियमित प्रशासनिक सेवा प्रवाहलाई हाँसेर सेवा देउ (Service with smile) समय मै सेवा दिउं (Service in time) को नीति लिइनेछ ।
- ✓ भ्रष्टाचारलाई शुन्य सहनशीलतामा झारी आर्थिक मितव्ययीताको नीति लागु गरिनेछ ।
- ✓ सरल तथा प्रविधिमैत्री राजस्व संकलन गर्ने नीति अवलम्बन गर्दै एकद्वार प्रणालीबाट राजस्व संकलनको व्यवस्था, गरिनेछ ।
- ✓ सेवाग्राहीहरूको गुनासो तथा उजुरीहरूलाई छिटो छरितो सेवाको (Hard and fast) माध्यमबाट समाधान गरी सेवा प्रवाहलाई जनमैत्री बनाईने छ ।
- ✓ नगरक्षेत्रका जनताहरूको यातायात सुविधालाई मध्यनगर गर्दै नगर बस संचालन गरी कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ आवधिक योजनाहरूको विकास गर्नका लागि नगरस्तरीय आवधिक योजना (Municipality periodic plan) तयार गरी मध्यकालिन खर्च संरचनामा भएका सम्पूर्ण आयोजना तथा कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिई योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ लगानीमैत्री वातावरण सृजना गर्न ठूला तथा मझौला उद्योग स्थापना गर्न स्थानीय तहबाट आवश्यक समन्वय र कर छुटको नीति लिईनेछ ।
- ✓ पूर्वाधार विकास र सामाजिक विकासलाई संगसंगै (प्यारलल्ली-Parallelly) अगाडी वढाइनेछ । सामाजिक विकासको नाममा हुने अनुत्पादक खर्चलाई निषेध गरिनेछ ।
- ✓ शिघ्र सेवा, तीव्र विकासको अवधारणा अनुसार प्रशासन सेवाको विस्तार गरिने छ ।
- ✓ नगरपालिका अन्तरगतका विषयगत शाखाहरूले आफ्नो कार्यक्रम, योजना, कार्यनीति तथा रणनीति तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ✓ बजार क्षेत्रमा प्रत्येक घर तथा पसलबाट फोहोर मैला व्यवस्थापन शुल्क लिई सो शुल्क छुट्टै फोहोरमैला व्यवस्थापन कोष बनाई कोषमा जम्मा गरिनेछ र

सोही प्रयोजनको लागि खर्च गरिनेछ । **पोलुटर मस्ट पे (Polluters most pay)** जसले फोहोर गर्दछ उसैले सफा गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- ✓ आम नगरवासीको आयस्तरमा वृद्धि हुने तथा घर घरमा स्वःरोजगार सिर्जना हुने कार्यक्रमहरू संचालन गर्नका लागि **(इम्प्लोमेन्ट याट होम) Employment at home** नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✓ निर्माण कार्यको भौतिक परिक्षण, सार्वजनिक परिक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई नियमित गदै नगरपालिकामा भौतिक पुर्वाधार परिक्षण गर्न प्रयोगशालाको स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ✓ स्थानीय सरकार र संचार माध्यम बीचको सम्बन्धलाई प्रगाढ बनाउँदै संचार व्यवसायी पत्रकारिताको वृत्ति विकास गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ नगरपालिकाका हरेक नागरिकहरूलाई निःशुल्क आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह भएको सुनिश्चित गरिने छ ।
- ✓ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लाई प्रभावकारी कार्यान्वयनको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✓ विभिन्न ऐन, नियम, नीति तथा कार्यविधिहरू निर्माण गरी नगरक्षेत्रमा हुने प्राकृतिक स्रोत साधनको दोहन तथा नियन्त्रण व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ उच्च मूल्यका पोषण युक्त व्यवसायीक खेती प्रणालीको पकेट क्षेत्रको विकास र विस्तार गर्ने अवलम्बन गरिने छ । साथै स्थानीय उत्पादलाई पहिलो प्राथमिकता दिईने छ ।
- ✓ बहुक्षेत्रिय पोषण योजना कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले आवश्यक नीति तर्जुमा गरी सबै क्षेत्रको संलग्नता वढाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ । साथै पोषण मैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्न सबै क्षेत्रहरूसंग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गदै पोषण तथा खाद्य सुरक्षालाई व्यवस्थित गर्ने नीति लिईनेछ ।

- ✓ कानुनी शासनको परिपालना गदै स्थानीय जनता प्रति उत्तरदायि सरकारको नीति लिईनेछ ।
- ✓ विशेष वर्ग, विशिष्ट क्षमता भएका व्यक्तिहरुको वृद्धि विकास गरी प्रर्वद्धनात्मक कार्यक्रम अघि वढाईने छ ।
- ✓ व्यवस्थित कोल्ड स्टोर स्थापनाको लागि सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरुसंग आवश्यक पहल गरिने छ ।
- ✓ तथ्य,प्रमाण तथा तथ्याँकका आधारमा नीति, बजेट योजना परियाजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
- ✓ नगरको समृद्धि र विकासको लागि समन्वय,सहकार्य र सह अस्तित्वको अवधारणलाई आत्मसाथ गदै विभिन्न निकाय, नीजि क्षेत्र, गै.स.स लगायतका सरोकारवालाहरु संग सौहार्दपूर्ण वातावरणमा काम गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता लिईने छ ।
- ✓ नेपाली भाषाको उद्गम स्थलका रुपमा परिचित जुम्लालाई कालीमासी धान, खस भाषा, कला र संस्कृतीको विकास गदै यसको संरक्षण र सम्बर्धन गर्न आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ नगरपालिकामा भाषा, कला धर्म, प्राकृति सम्पदा, ऐतिहासिक तथा संस्कृतिको सम्पदाको संरक्षण सर्वद्धन गर्न तथा प्रचार प्रसार गर्न पर्यटन सूचना केन्द्र स्थापनका लागि आवश्यक पहल गरीनेछ ।
- ✓ जुम्ली खस शब्दकोशलाई पूर्णता दिन सबै पालिकाहरुसंग आवश्यक सहयोग ,समन्वय गरी प्रकाशनमा जोड दिईनेछ ।
- ✓ प्रमुख नीतिमा बाचन गर्न छुट भएका नीतिहरुलाई सम्बन्धीत बिषयगत नीतिहरुमा समावेश गरिएको छ ।

क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम

१. भौतिक विकास तर्फ

- ✓ नगरस्तरीय यातायात गुरुयोजनाले निर्दिष्ट गरेका सडकहरूमा प्राथमिकताका साथ लगानी गर्ने तथा नगरपालिकाको श्रोतले नसक्ने अवस्थाका ठूला सडकहरूलाई सरोकारवाला सम्बन्धित निकायसंग समन्वय गरी निर्माण गरिनेछ ।
- ✓ नक्सापास गरेर मात्र घर निर्माण गर्न व्यवस्था गरिने तथा पहिला बनि सकेका घरहरूको पनि अनिवार्यरूपमा नक्सापास अभिलेखिकरण गर्नुपर्ने नीति तथा कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- ✓ नगर रिंगरोड निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- ✓ सिंचाई योग्य जमिनको उचित संरक्षण गरी कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भरता कायम गरिनेछ ।
- ✓ भवन निर्माण आचारसंहिता कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । भुकम्प प्रतिरोधी संरचना निर्माणलाई अनिवार्य गरिने नीति अवलम्बन गरी न्यूनतम पूर्वाधार जस्तै सडक, विजुली, खानेपानी, संचार, जस्ता पूर्वाधार निर्माण गर्दा निश्चित मापदण्डको आधारमा मात्र संरचनाहरू निर्माण गर्ने परिपाटी बसालिनेछ ।
- ✓ नगरक्षेत्रका वडा केन्द्रहरूलाई जोड्ने सडकहरूलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ । कच्ची सडक लाई दोहोरो नाला सहित ग्राभेल र ग्राभेल भएको सडकलाई क्रमश कालोपत्रे गर्दै लगिनेछ ।
- ✓ परम्परागत धर्म, संस्कृति, कला, लोक संगित, पुरातात्तिक सम्पदाहरूको संरक्षण गर्नका लागि विशेष नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी जुम्लालाई पर्यटन स्थल (टुरिजम हब - Tourism Hub) को रूपमा विकास गरिनेछ ।
- ✓ विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भई सकेको जुम्ला राजासिम स्थित रंगशाला निर्माणको लागि आवश्यक पहल गरि सुरु गरिनेछ ।

- ✓ नगरक्षेत्रमा निर्माण गरिने कुनै पनि सरकारी तथा व्यवसायीक भवनहरू निर्माण गर्दा अनिवार्य अपांग मैत्री हुने गरी डि.पि.आर गरी नक्सा पास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✓ धार्मिक एवं पुरातात्विक महत्वको नगरक्षेत्रका सम्पदाहरूको सरोकारवालाहरूको समन्वयमा पहिचान गरी त्यसको संरक्षण र जगेर्नामा लगानी गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✓ कृषि क्षेत्रमा थप आधुनिकीकरण, यान्त्रिककरण, र विशिष्टकरण गरी उत्पादकत्व तथा उत्पादक वृद्धिमा जोड दिई स्थानीय वस्तुको उपयोग गरी उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्ने अभियान संचलन गरिने छ ।
- ✓ नगरपालिका भित्र रहेको खेतियोग्य जमिनमा खाद्य वाली , दलहन वाली, तरकारी तथा फलफुल र अन्य विरुवा लगाउन कृषकलाई उत्प्रेरित गरिनुको साथै अर्गानिक कृषि उत्पादनलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
- ✓ विषादी मुक्त नगर पालिका बनाउन अर्गानिक खेतीको विकास गर्दै कृषि उपजमा विषादी शुन्य गर्ने नीति प्रभावकारी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- ✓ संघीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा हाम्रो नगरपालिका संग भगिनी सम्बन्ध कायम रहेका महा नगरपालिकाहरूसंग समन्वय, सहकार्य र सह अस्तित्वको भावना कायम राख्दै दातृ निकाय संघ संस्थाहरूसंग,लागत साझेदारीमा सम्पन्न हुने योजनाहरूको लागि बजेट अभाव हुन नदिन वडा स्तरमा कम्तीमा २५ लाख भन्दा बढी लागतको एउटा महत्वपूर्ण गौरवको योजना निर्माणमा जोड दिईने छ ।

१.२ व्यवस्थित शहरीकरण :

- ✓ वस्ती विकास योजना तर्जुमा निर्माण गर्न सम्बन्धित निकायमा आवश्यक पहल गरिनेछ । यसका लागि तत्कालिन रूपमा नगर क्षेत्र भित्र रहेका सार्वजनिक तथा पर्ति जग्गाहरूमा र निर्माण भएका ग्रामिण सडकहरूको लगत कट्टा गरी नगरपालिकाको सम्पतिको रूपमा अभिलेखिकरण गरिनेछ ।
- ✓ शहरी वजार योजना (सिटी टाउन प्लान - City town plan) निर्माण गर्नका लागि सम्बन्धित निकायमा आवश्यक पहल गरिनेछ । शहरी नकसाङ्कन (अर्बान म्यापिङ्ग - Urban Mapping), गरी व्यवस्थित ढल निकास गर्न हाल बनि रहेको ढलहरूलाई सूचारु गर्ने कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- ✓ बत्तिका पोल, तारहरू एवं अन्य संरचना तथा सार्वजनिक संरचनाहरूलाई सरोकारवालाको समन्वयमा सुचारु एवं व्यवस्थित गरिनेछ । सडकका दायाँ बायाँ सम्भव भएसम्म वृक्षारोपण गर्ने कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- ✓ मनोरन्जन स्थल तथा बजार व्यवस्थापन व्यवस्थित गर्न एवं दुग्धजन्य पदार्थ , मासुजन्य बस्तुहरू, तरकारी, सुनचादी निश्चित स्थान निर्धारण गरिनेछ ।

२. वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ

- ✓ विभिन्न क्षेत्र संगको समन्वय र सहकार्यमा जलवायू उत्थानशिल योजना बनाई सोको कार्यान्वयन गर्दै अनुकूलन कार्य योजना बनाई स्थानीय अनुकूलन योजना, विपद् प्रतिकार्य योजना, विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना लगायतका विभिन्न योजना तयार गरी आवश्यक ऐन, नियम तथा विनियमहरू तयार गरिनेछ ।
- ✓ भौतिक संरचना निर्माण गर्दा वातावरण मैत्री हुनेगरी निर्माण गरिनेछ । एउटा संरचना बन्दै गर्दा अर्को प्राकृतिक सम्पदा विनास हुने प्रकृतिको अन्त्य गर्न

(वायो ईन्जिनियरिङ्ग) Bio-engineering सहितको पूर्वाधार निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- ✓ शहरी विकासलाई वातावरणमैत्री बनाउदै लगिनेछ । वातावरण मैत्री विकासलाई प्रोत्साहन दिई नदी कटान क्षेत्रमा नदी नियन्त्रणका लागि आवश्यक कार्य गर्ने खालका विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ✓ प्रति घर विपद् विमा कार्यक्रमलाई नमुना बनाई कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- ✓ सडकका दायाँ बायाँ अनिवार्य वृक्षारोपण गर्ने तथा हरित शहर निर्माणको कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ ।
- ✓ शहरी क्षेत्र बाहेक गमला र घर घरमा रुख कार्यक्रम अन्तरगत नवनिर्माण हुने घरहरूमा सेट व्याक साईडमा अनिवार्यरूपमा कम्तीमा एउटा वृक्ष लगाउनुपर्ने, करेसावारी बनाउनु पर्ने, घरमा आगन अनिवार्य हुनपर्ने लगायतका न्यूनतम वातावरणीय संरक्षणका उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✓ जलस्रोत मुहान तथा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र संर्वद्धन गर्न समुदायमा आधारित क्षमता विकास र पानी सुरक्षा योजना मार्फत वातावरण संरक्षण गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ नदि तथा खोला क्षेत्रका दुवै किनारहरूमा वृक्षारोपण गरी वायोईन्जियरिङ्ग प्रणालीलाई कार्यान्वयन गर्न पालिका तथा सबै सरोकारवाल निकायहरू संग समन्वय गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।

३ .फोहोरमैला व्यवस्थापन तर्फ

- ✓ नगरक्षेत्रको फोहोरलाई व्यवस्थित गर्न आधुनिक ल्याण्डफिल्ड साइड निर्माण को लागि पहल गरिनेछ । सो निर्माण कार्य सम्पन्न नहुन्जेल सम्म अस्थायी ल्याण्ड फिल्ड साइड लाई प्रयोग गरिने छ ।
- ✓ फोहोरमैलाको **बेसिक सर्भे (BASIC SURVEY)** अध्ययन गरी नगर क्षेत्र भित्रको फोहोरमैला उत्पादन हुने फोहोर को तथ्यांक संकलन गरि सोही अनुसार व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि निजी क्षेत्र स्थानीय यूवा क्लव, तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संगको साझेदारीमा फोहोरमैला संकलन गरी सफा ,स्वच्छ र सुन्दर नगर बनाउने नीति लिईनेछ ।
- ✓ नाफा मुलक संस्थाहरुले निर्वाह गर्नु पर्ने सामाजिक उत्तरदायीत्वलाई समन्वय र सहकार्यमा सामाजिक कार्यहरु संचालन गरीनेछ ।
- ✓ जथाभावी फोहोर गर्ने व्यक्तिलाई **अन द स्पोट (On the spot)** दण्ड हुने गरी कानून बमोजिम कारबाही गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✓ नगरको फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न तथा पोलेथिन झोला निरुत्सायित गर्न महिला उद्यमी सृजना गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ ठोस तथा दिसा जन्य लेदो व्यवस्थापनको लागि विभिन्न साझेदार निकायहरूसंग समन्वय गरी आवश्यक ऐन,नियम, निर्देशिका, कार्यविधिमा भएको व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ✓ सार्वजनिक शौचालयहरुलाई व्यवस्थित गर्नका लागि शौचालयसंग टहरा निर्माण गरी टहरामा पसल स्थापना गरी शौचालय प्रयोग गरे वाफत शुल्क लिई व्यवस्थितरूपमा सूचारु गर्न उक्त पसलवालालाई जिम्मेवार र उत्तरदायी बनाउने तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण तथा व्यवस्थापनका लागि साझेदार गर्ने नीति लिइनेछ ।

- ✓ पुर्ण सरसफाई सम्बन्धी रणनीतिक योजना पोष्ट स्ट्राटिजी प्लान (post strategic plan) निर्माण गरी विविन्न क्रियाकलापहरूलाई अभियानका रूपमा संचालन गर्न विशेष पहल गरिनेछ । साथै व्यवहार परिवर्तनमा संचार नीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइएनेछ ।
- ✓ ठोस तथा सलज व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पर्ने नीति तथा कार्यक्रम संचालन गर्न साझेदार निकायहरूसंग समन्वय र सहकार्यको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ✓ नगरपालिकालाई सफा,स्वच्छ र सुन्दर राख्न जथाभावी राखिएका सडक पेटी,फुटपाथ तथा पार्किङ्ग व्यवस्थापन गरिनेछ ।

३.१ खानेपानी तथा सरसफाई (Drinking Water Supply, Sanitation and Hygiene)

- ✓ नगरपालिकालाई सफा,स्वच्छ र सुन्दर राख्न जथाभावी राखिएका सडक पेटी,फुटपाथ तथा पार्किङ्ग व्यवस्थापन गरी ढल व्यवस्थापन कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- ✓ जुम्ला जिल्ला लगायत नगरपालिका समेत खुला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा भई सके पछि खुला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषण पश्चात पूर्ण सरसफाई उन्मुख नगपालिका बनाउन सबै सरोकारवालहरूसंग सहकार्य गरी समन्वयमा आवश्यक क्रियाकलापहरू संचालन गरिनेछ ।
- ✓ सरसफाई क्षेत्रको प्रभावकारी विकास तथा पूर्ण सरसफाई तर्फको अभियान अगाडि वढाईनेछ ।
- ✓ दिगो विकास लक्ष्य तोकेका सबै लक्ष्य प्राप्तीको लागि विभिन्न निकाय तथा सरोकारवालाहरूसंग लक्ष्य प्राप्तीका सूचक अनुसार कार्यक्रम संचालनमा जोड दिने नीतिलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- ✓ स्वच्छ खानेपानी तथा पूर्ण सरसफाईको क्षेत्रमा सरकारी तथा गै.स.स हरूको एकद्वार प्रणाली मार्फत आवश्यक लगानी गरिनेछ ।
- ✓ खानेपानी योजनाको अवधि नसकिदै विपद बाहेक सोही स्थानका अन्य थप खानेपानी योजना नदिने नीति लिईनेछ । र उपलब्धताका आधारमा पुराना खानेपानी योजनाहरुको मर्मत ,पुर्न निर्माण तथा पुनस्थापना निम्ति आवश्यक पहल गरिनेछ । साथै खानेपानी आयोजनालाई दिगो रूपमा संचालनको खानेपानी सुरक्षा योजना सबै वडाहरुमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ✓ सार्वजनिक धारालाई संरक्षण गर्नुका पानी परिक्षण गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ✓ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिहरुको संस्थागत व्यवस्थालाई सुदृढ गर्नको लागि खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति नगरपालिकामा मुहान सम्रक्षण गर्ने पक्रियालाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।

४. महिला तथा बालबालिका सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रम

- ✓ यस चन्दननाथ नगरपालिका भित्रका महिला तथा बालबालिका शाखाद्वारा प्रर्वधित सहकारी संस्थाहरुमा आवद्ध विपन्न र पिछडिएका सबै महिलाहरु तथा लैङ्गिक हिंसाको शिकार भएका व्यक्तिहरुलाई सीप तथा उद्यमशिलता विकास मार्फत आत्मनिर्भर बनाइनेछ । यस अवधारणाले महिलाको उत्थान र सशक्तिकरण गरी नगरपालिकाको विकासमा मूलप्रवाहिकरणका साथै उनिहरुको आर्थिक उन्नति, प्रगती, प्रतिष्ठा र सम्मान प्रर्वद्धन गर्नका लागि सहयोग पुर्याउने छ ।
- ✓ बालबालिका तथा किशोरीहरुका धारणा, भावना तथा विवेकलाई नकारात्मक हिसाबले वृद्धि हुन नदिई सकारात्मक सोचमा परिवर्तन गरी जिवनलाई सहि मार्गमा हिडाउन र आइपर्ने विभिन्न समस्या संग सामना गर्न सक्ने क्षमता आर्जन गरेर सुखमय जिवनको सपना साकार बनाउन जीवनोपयोगी सिप सम्बन्धी

तालिमहरू प्रदान गरिनेछ । साथै बालबालिका र किशोरीहरूको संस्थागत सहभागिताको विकास गरी यस नगरपालिकामा व्याप्त कुरीति कुसंस्कार (लागु पदार्थ दुव्र्यसनी, बालविवाह, भेदभाव, छुवाछुत) लाई अन्त्य गर्दै समृद्ध नगरपालिका बनाउन मद्दत गर्ने ।

- ✓ महिला हिंसा, मानवबेचबिखन तथा ओसारपसारको जोखिम कम गर्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । लैङ्गिक विभेद तथा सबै प्रकारका कुरीति तथा कुसंस्कारको अन्त्यका लागि वडा सरकार संगको सहकार्य र समन्वयमा सामाजिक रुपान्तरणको अभियानमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✓ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको शिक्षा, स्वास्थ्य, मनोरञ्जन, खेलकुद, रोजगारी र आयआर्जनका लागि विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- ✓ महिला हिंसा, दुव्र्यबहार लगायतका हिंसा वा जोखिममा परेका सम्पूर्ण महिलाहरूका लागि अल्पकालिन आश्रय स्थलको अनुगमन तथा व्यवस्थापन सहित जिल्ला सेवा केन्द्रलाई सहयोग गर्नेछ ।
- ✓ “नगरौं बिहेको कुरा नहुदै बिस बर्ष पुरा” भन्ने मूल अभियान सञ्चालन गरी पञ्चबर्षिय कार्ययोजना तयार गर्ने र यस नगरपालिकामा बालविवाह न्यूनिकरण गर्दै बालविवाह मुक्त नगरपालिका घोषणा गर्दै सम्मुन्नत नगरपालिका बनाउने ।

५ स्वास्थ्य नीति

- ✓ नगरपालिकाका हरेक नागरिकलाई निःशुल्क आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह भएको सुनिश्चित गरिने छ ।
- ✓ यस नगरपालिकाका सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट न्युनतम मापदण्ड सहितको निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरू प्रभावकारी रूपमा उपलब्ध गराईनेछ । नियमित रूपमा प्रकृयागत तवरले प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको मापदण्डको समिक्षा गरिने छ ।

- ✓ चन्दननाथ नगरपालिका र अन्यनिकायहरूको सहकार्यमा निःशुल्क स्वास्थ्य कार्यक्रम, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा, स्वास्थ्य बीमा एवं सामाजिक स्वास्थ्य सुरक्षाका सेवाहरूलाई सामन्जस्यपूर्ण ढंगले संचालन गरिनेछ ।
- ✓ संघ तथा प्रदेश सँग समन्वय गरी आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक औषधी उपकरणहरूको व्यवस्थापन गरिनेछ । न्यूनतम मापदण्ड अनुसारको एम्बुलेन्स सेवा सहित प्रेषण प्रणालीलाई सुदृढ गरीने छ ।
- ✓ मातृ तथा नवशिशु र गर्भवती महिलाहरूको आकस्मिक अवस्था व्यवस्थापनको लागि पालिका तथा प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थामा कार्यविधि तयार गरी आकस्मिक प्रशुति कोषको स्थापना गरिने छ । प्रशुति सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्थाहरू २४ घण्टा संचालन हुने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ✓ स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई बाल, किशोर—किशोरी, अपांग तथा जेष्ठ नागरीक मैत्री संस्थाको रूपमा विकास गरिने छ ।
- ✓ प्रत्येक वडामा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रहरू स्थापना गरी प्रभावकारी रूपमा संचालन गरीएको छ । आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा समयानुकूल सेवाहरू थप गर्दै नागरिकको मौलिक हकको रूपमा रहेको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा पाउने हक संरक्षण गरिने छ ।
- ✓ खोप क्लिनिक गाँउघर क्लिनिक प्रभावकारी रूपमा संचालन र बिस्तार गर्दै भौतिक पुर्वाधारहरू निर्माण गरि सुविधा सम्पन्न बनाई सेवाको दायरालाई प्रभावकारी रूपमा विस्तार गरिने छ ।
- ✓ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वच्छ खानेपानी, सरसफाई, बिजुली (वैकल्पिक व्यवस्था सहित) र इन्टरनेट सेवाको व्यवस्था गरिने छ । प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक पुर्वाधार, उपकरण, कर्मचारी आवासको राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार क्रमागत रूपमा व्यवस्था गरिने छ ।
- ✓ प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाहरूमा प्रयोगशाला स्थापना गरी सेवा प्रदान गरीने छ ।

- ✓ बिषय विशेषज्ञ सहितको सेवा, उपकरण र आवश्यकता अनुसारको तालिमका साथै भौतिक पूर्वाधार र जनसतिको व्यावस्थापन गर्दै लगिने छ ।
- ✓ केही महिलाहरू घरैमा सुत्केरी हुने, किशोरावस्थामै बिवाह गर्ने र बच्चा जन्माउने गरेकाले मातृ तथा नवजात शिशु र पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको मृत्युदरमा कमी ल्याउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- ✓ ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य उपचार, किशोर किशोरीहरूको यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य, विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकाको स्वास्थ्य प्रबर्द्धनका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ✓ नगरपालिकाका नसर्ने खालका रोगहरू जस्तै क्यान्सर, मुटु, मृगौला, मधुमेह, कलेजो, फोक्सोको रोग, दाँतको रोग, मानसिक रोगहरू बढ्दै गएकोले सोको नियन्त्रण गर्ने नीति लिइने छ ।
- ✓ नागरिकहरूमा व्यक्तिगत सामाजिक व्यवहार परिवर्तन गर्न र प्रबद्धनात्मक एवं प्रतिकारात्मक उपचार सेवाको उपयोगितामा बृद्धि गर्ने नीति लिइने छ ।
- ✓ स्वास्थ्य संस्थाहरूको नियमित अनुगमन, सुपरिवेक्षण तथा मूल्यांकनका साथै प्रतिवेदन गर्ने प्रणालीको विकास गरिने छ ।

६ शिक्षा युवा तथा खेलकुद नीति

चन्दननाथ नगरपालिकाभिन्न संचालित समुदायमा आधारित र विद्यालयमा आधारित बालविकास केन्द्रहरूको नक्साङ्कन गरी नगरपालिकाभिन्नको उपयुक्त स्थानमा शिशु स्याहार केन्द्र स्थापना तथा व्यवस्थान गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।

- ✓ प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा दोहोरो नपर्नेगरी पुराना नमूना माध्यमिक विद्यालय सहित एक वडा एक नमूना सामुदायिक विद्यालय कार्यक्रम संचालन गर्ने कार्यको साथसाथै कम्तिमा एक विद्यालयमा कक्षा ५ देखि सिक्दै कमाउदै गर्ने सिपमूलक शिक्षाको विकास गरिनेछ ।

- ✓ स्यानीय पाठ्यक्रम र पाठ्य सामाग्रीको निर्माण तथा विकास गरि सो को कार्यान्वयन पक्षलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
- ✓ प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको क्षेत्रमा लागत साझेदारीको सिद्धान्तको आधारमा नरगपालिकाले श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन क्रमिक गर्दै जानेछ ।
- ✓ संघ, प्रदेश कानून संग नबाँझिने गरी शिक्षा सम्बन्धी आवश्यक पर्ने नीति तथा कानून तर्जुमा गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- ✓ शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रको पटक पटकको दरबन्दि मिलान सम्बन्धीको ताकेता पत्रलाई मध्यनजर गर्दै धेरै लामो समयदेखि विद्यार्थि संख्याको आधारमा अनुपयुक्त दरबन्दि व्यवस्थापनलाई नक्साङ्कन गरी विद्यार्थि संख्या र दरबन्दिको आधारमा पुन दरबन्दि मिलान र विद्यालय मर्ज गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनुका साथै गुणस्तरीय शिक्षामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ✓ समाज रूपान्तरणका बलिया खम्बाका रूपमा रहेका चन्दननाथ नगरपालिका युवाहरूको सर्वाङ्गीण विकासका लागि युवा प्रतिभा पहिचान, युवा उदधमशिलता तथा युवा स्वरोजगार, युवा महोत्सव र युवा खेलाडिलाई प्रोत्साहन कार्यक्रमका साथै चन्दननाथ नगरपालिकाको कम्तिमा एक वटा वडामा खेलकुद तालिम केन्द्र स्थापना गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

७ कृषि नीति

- ✓ कृषियोग्य भूमिको पुर्ण उपयोग सुनिश्चित गर्न चन्दननाथ नगरपालिका भित्र रहेको कुनै पनि कृषियोग्य जमिन बाझो राख्न दिइने छैन । र कृषिमा उत्पादकत्व बढाउन कृषि यान्त्रिकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ✓ कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरण गुणस्तरिय परिक्षण अनुगमनका क्षेत्रमा उपयुक्त प्रविधीको उपयोग गर्न सक्ने कृषक युवा उधमी तथा बिज्ञहरुको क्षमता विकास गर्दै लगिनेछ ।
- ✓ युवामैत्री कृषि आधुनिक प्रविधीको प्रयोग द्वारा व्यवसायीक उत्पादनमा जोड दिनेछ ।
- ✓ कृषि क्षेत्रमा रहेको श्रमशक्तीलाई आवश्यक पर्ने ज्ञान सिप र लगानीको वातावरण सिर्जना गरी ग्रामिण कृषि प्रर्यटनको विकासमा युवा तथा कृषक उधमीहरुलाई आकर्षित गरि लगानीको वातावरण मिलाइने छ ।
- ✓ कृषि क्षेत्रमा थप आधुनिकरण यान्त्रिकरण र विशिष्टीकरण गरी उत्पादकत्व तथा उत्पादन वृद्धिमा जोड दिनेछ । र स्थानिय बस्तुको उपयोग गरी उत्पादनलाई पोत्साहन गर्ने अभियान सन्चालन गरिनेछ ।
- ✓ कृषि तथा उधमी व्यवसायलाई रोजगारीको मुख्य क्षेत्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- ✓ कृषि उत्पादन प्रशोधन बेचविखनका सम्बन्धमा नेपाल सरकारबाट उपलब्ध गराईने र प्राविधिक सेवा प्रवधन गर्न हरेक कृषकलाई स्थानिय तह माफर्त सुचिकरण गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ । स्थानिय मैलिक खाद्यान्न फलफुल तथा तरकारी बालीलाई बिशेष प्राथामिकता दिनेछ ।
- ✓ कृषिलाई आयमुलक आधुनिक र मर्यादित पेशा तथा उत्पादनशिल व्यवसायको रुपमा विकास गरिनेछ र बैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाहरुलाई कृषि व्यवसायका आकर्षित गराईनेछ ।

- ✓ चन्दननाथ नगरपालिका भित्र रहेका खेतियोग्य जमिनमा खाद्यान्न बाली ,दलन बाली, तरकारी तथा फलफुल र अन्य विरुवा लगाउन कृषकलाई उत्प्रेरित गरिनुको साथै अर्गानिक कृषि उत्पादनलाई प्राथमिकता दिनेछ ।
- ✓ कृषि बिकास क्षेत्रमा प्रतिफलमा आधारित पोत्साहन प्रदान गर्न आवश्यक पर्ने क्षेत्रहरुको पहिचान गरी कार्यक्रमहरु सन्चालन गरीनेछ ।
- ✓ बिउबिजन र मल वितरणमा अनुदान दिने नीतिलाई निरन्तरता दिनेछ ।
- ✓ बिषादी मुक्त नगरपालिका नीतिलाई ध्यानमा राख्दै कृषि उपजमा बिषादी न्युनिकरण गरिने छ ।
- ✓ बिउ बैकको स्थपना गरेर किसानलाई समयमै गुणस्तरिय बिउ उपलब्ध गराईनेछ ।
- ✓ नगरपालिकाका उत्कृष्ट किसानलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- ✓ यस नगरपालिकाकाकृषकहरुको क्षमता सुधारका लागि कृषक तालीम कार्यक्रममा विशेष जोड दिईनेछ ।
- ✓ निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक एवंम प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीमा रूपान्तरण गरीनेछ ।

द. संस्कृति तथा पर्यटन

- ✓ परम्परागत धर्म, संस्कृति, कला, लोक संगित, पुरातात्तिक सम्पदाहरुको संरक्षण गर्नका लागि विषेश नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी जुम्लालाई पर्यटन स्थल टुरिजम हब (Tourism Hub) को रूपमा बिकास गरिने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ✓ नेपालको ईतिहास र वर्तमानमा समेत संस्कृतिको सन्दर्भमा एउटा छुट्टै र अलौकिक पहिचान बोकेको जुम्ला जिल्लाको मौलिक तथा धार्मिक सम्पतिका

रूपमा रहेका दत्रातय मन्दिर, प्रथा, जात्रा परम्परा, धर्म संस्कृतिलाई निरन्तरता दिनको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिने छ ।

- ✓ नेपाली भाषाको उद्गम भाषाको रूपमा रहेको जुम्ला जिल्लालाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा पहिचान गर्न खस भाषाको संरक्षण र सम्वद्धनका गदै नगर क्षेत्रमा रहेका सम्पदाहरु चन्दननाथ, भैरवनाथ मन्दिर, ठाकुर ज्यू, डुडुल चैत्य, गणेशगुफा, दानसाँघु लगायतका पर्यटकीय पूर्वाधार विकासगरी प्रचार प्रसार गरीनेछ ।
- ✓ पर्यटक प्रवद्धनका लागि थप पर्यटकिय क्षेत्रहरुको पहिचानको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- ✓ काठमाण्डौ महानगरपालिकाको सहयोग र सहकार्यमा धिमि पार्कमा निर्माण भई रहेको पार्कको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिने छ ।
- ✓ धिमि पार्क वरिपरि निर्माण भएको साईकल ट्रयाकलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
- ✓ ललितपुर महानगरपालिकाको सहयोग र सहकार्यमा चन्दननाथ र भैरवनाथ मन्दीर परिसर कलात्मक प्रवेश द्वार र गणेश मन्दीरको निर्माण गरिने छ ।

९ सूचना ,संचार प्रविधि

- ✓ सूचना तथा संचार क्षेत्रको विकास गरी संचार नीति बनाई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- ✓ नगरक्षेत्र भित्र सूचना प्रविधि सम्बन्धि सबै सेवा प्रदायक विच स्वस्थ प्रतिस्पर्धा गरी समयानुकूल र सूचनाको गुणस्तरिय सेवा प्रवाहको लागि अप्टिकल फाईबर जडान कार्यलाई प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ✓ सूचना तथा अभिलेख प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न सूचना प्रवाहलाई स्थानीय सेवा मैत्री नविनतम प्रविधियुक्त बनाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- ✓ नगरपालिकाका सबै सेवाग्राहीहरूलाई सहजता र नागरिकमैत्री सेवा प्रवाहका लागि डिजिटल नागरिक वडा पत्र, अडियो नागरिक वडापत्रको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ✓ नगरपालिकालाई आवश्यक पर्ने सूचना प्रविधि सम्बन्धि सफ्टवेयर नविकरण गर्ने, मर्मत गर्ने, अद्यावधिक गर्ने कार्यालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ✓ सबै वडाहरूमा 4G टावर संचालन को लागि नेपाल टेलिकम संग समन्वय गरीनेछ ।
- ✓ सूचना प्रविधि नीति बनाई विस्तृत एवं एकिकृत कार्ययोजना लागु गरिनेछ ।

.....
राजु सिंह कठायत

नगर प्रमुख